

Broj:
Sarajevo, 31.05.2021. godine

ZLATKO MILETIĆ
Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH
Klub Hrvata

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO: 31-05-2021			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
01,02	50-6	1114	21

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BIH
INTERRESORNA RADNA SKUPINA ZA IZRADU IZBORNOG ZAKONODAVSTVA
BOSNE I HERCEGOVINE

n/r: g. ALMA ČOLO, predsjedavajuća

Na osnovu člana/članka 9. Poslovnika o radu Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br.58/14, 88/15 i 96/15) dostavljam:

INICIJATIVU

Imajući u vidu nadležnost Interresorne radne grupe za izmjenu izbornog zakonodavstva u Bosni i Hercegovini, u skladu sa Poslovníkom Doma naroda PSBIH *iniciram* da Interresorna radna grupa razmotri dopunu i izmjenu Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, i to na način da se dopuni i izmijeni :

Član 1.4. (1) Svaki državljanin Bosne i Hercegovine sa navršениh 18 godina života ima pravo i obavezu da glasuje i da bude biran, sukladno odredbama ovog zakona.

Član 1.4. (3) Ako birač ne glasa na izborima bit će sankcioniran na način da mu je uskraćeno pravo za izdavanje dokumenata na najmanje 3 (tri) mjeseca koja se odnose na građanska stanja (putna isprava, lični/osobni dokumenti, saobraćajna/prometna dozvola, registracija vozila).

Član 1.4.(4) Izuzetno birač neće biti sankcioniran ako može opravdati svoj neizlazak na izbore (invalidnost, bolest, službeno putovanje i sl.) u postupku pred nadležnim organom koji izdaje traženi dokument.

Član 1.4.(5) Procedure koje definiраju postupanje iz ove oblasti uključujući nadležnost pojedinih organa će donijeti Središnje izborno povjerenstvo/Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine posebnim Pravilnikom.

OBRAZLOŽENJE

Motiv za uvođenje obaveznog glasovanja je prije svega povećanje izlaznosti građana na izborima čiji je konačni cilj učestvovanje šireg dijela javnog mnijenja uz stimulaciju da pojedinci/osobe daju svoj politički stav i da ga prezentiraju na izborima što ukupno predstavlja veći stupanj demokratije uopće. Istovremeno u većini demokratskih država smatra se da je učešće na izborima građanska odgovornost ali očigledno pojedinim državama glasanje se smatra i dužnošću imajući u vidu slabu izlaznost na izborima i nisku svijest glasačkog tjela o važnosti možda i najjačeg demokratskog sredstva da pojedinac/osoba direktno utiče na društvene procese i artikulaciju općih i posebnih društvenih interesa. Također, imajući u vidu činjenicu da je pojedini lideri političkih stranaka i projekata u BiH, vole se često predstavljati kao legitimni predstavnici svojih naroda bez obzira na izborni rezultat u kontekstu malog broja glasača u odnosu na ukupan broj glasačkog tijela, na ovaj način bi imali konačno pretpostavku i mogućnost legitimnijeg predstavljanja svojih političkih ali i institucionalnih projekata i programa zbog učešća većeg broja (masovnog učešća) stanovništva u izbornom procesu.

U većini demokratskih država se smatra da je učešće na izborima građanska odgovornost. U nekim državama glasanje na izborima se smatra dužnošću, pa je obavezno i regulirano državnim ustavima i izbornim zakonima. Tako da obvezno glasovanje nije novina u demokratskom svijetu. Naime, neke od prvih država koje su uvele obavezno glasanje bile su Belgija 1893. godine, Argentina 1914. i Australija 1924. godine. Ima i primjera država, koje su određeni vremenski period imale obavezno glasanje, poput Venecuele, Austrije i Holandije, ali su ga ukinule (u određenom vremenskom periodu glasanje je bilo obavezno u Austriji, u periodu od 1949. do 1982. godine, a u Holandiji od 1917. do 1967. godine).

Zagovornici obaveznog glasanja tvrde da su odluke demokratski izabranih vlada legitimnije kad na izborima učestvuje veći dio stanovništva te da glasanje, dobrovoljno ili na drugi način, ima obrazovni učinak na građane.

Navodim primjere država u kojoj je glasanje na izborima obavezno;

Belgija je prva država u svijetu koja je 1893. godine uvela obavezno glasanje na izborima za muškarce i 1949. za žene. Novčana kazna od 25 EUR do 50 EUR za prvo propuštanje i može se povećati na 50 do 125 EUR za drugi neizlazak na izbore. Birač koji nije glasao četiri puta u 15 godina, nema pravo da glasa narednih 10 godina. obavezno glasanje u Belgiji je više moralna nego zakonska obaveza. Ipak, velika većina birača izlazi na izbore.

Grčka - Glasanje na izborima je obavezno prema odredbama Ustava Grčke, uvedeno 1975. godine, za vrijeme glavne promjene političkog sistema države. Međutim, od ponovne izmjene Ustava iz 2001. navedena obaveza je samo simbolična. Do tada su u Grčkoj bile propisane krivične i administrativne kazne za neglasanje na izborima, npr. zatvorska kazna od jednog

mjeseca do godinu dana. Birač koji nije glasao na izborima mogao je izgubiti pravo da dobije ili zamijenipasoš. Navedene sankcije su ukinute izmjenama Ustava 2001. Ukratko, sada je prema Ustavu u Grčkoj glasanje na izborima obavezno, ali ne postoje sankcije za nepoštivanje ove obaveze.

Na **Kipru** je obavezno glasanje na izborima za sve birače upisane u birački registar. Ukoliko birač ne glasa ili se ne prijavi u izborni registar, zakon propisuje da može dobiti novčanu kaznu u iznosu do 340 EUR. Na Kipru je za neispunjavanje ove obaveze propisana i zatvorska kazna, mada se neizlazak na izbore veoma rijetko procesuirala.

Luksemburg - Obavezno glasanje na izborima je uvedeno 1919. godine i još uvijek je na snazi, ali je obavezno samo za birače koji su registrirani u izbornom registru. Registracija nije obavezna. Osobe starije od 70 godina izuzete su od obaveznog glasanja. Birači obično od nadležnih organa nekoliko sedmica prije izbora prime pismo u kojem ih pozivaju da glasaju. Prema izbornom zakonodavstvu, sankcije za neglasanje na izborima su novčane kazne i kazne zatvora, ali nikada nisu izrečene. Propisane novčane kazne za neglasanje na izborima u Luksemburgu iznose od 100 EUR do 1000 EUR za ponavljanje neispunjavanja navedene zakonske obaveze.

Švicarska Konfederacija, Kanton Schaffhausen (jedan od 26 kantona), općenito, obavezno glasanje na izborima nikada nije postojalo na nivou države Švicarske, već samo u nekoliko kantona. Međutim, od 1971. godine ti kantoni su ga ukinuli, osim Schaffhausena. Novčana kazna za neglasanje na izborima u Kantonu Schaffhausen od 2014. godine iznosi 6 CHF i ona ima simboličku vrijednost.

Australija - Glasanje na izborima na nivou države, nižim administrativnim jedinicama i referendumima u Australiji je obavezno. Kazna za počinitelje koji prvi put počine navedeni prekršaj iznosi 20\$ i povećava se do 50\$, ukoliko su i ranije platili kaznu ili bili osuđeni za taj prekršaj. Ukoliko birači ne odgovore na obavijest da moraju dostaviti opravdanje za neizlazak na izbore ili ne plate propisanu novčanu kaznu, mogu biti upisani u Registar za naplatu novčanih kazni i mogu ostati bez vozačke dozvole. Australaska izborna komisija navodi da se protiv birača koji odbije da plati novčanu kaznu od 20\$ pokreće postupak na prekršajnom sudu, tokom kojeg pored navedene novčane kazne može biti određena i obaveza plaćanja sudskih troškova. Osobi koja ne plati novčanu kaznu koju je odredio sud može se izreći kazna kao što je društveno koristan rad, oduzimanje stvari ili druge sudske kazne. Glasanje je obavezno od 1924. godine.

Argentina - Glasanje na izborima je također obavezno. Birači koji ne glasaju na izborima izostanak moraju opravdati u roku od 60 dana, a ako to ne urade, mogu dobiti kaznu od 5 do 50 dolara. U principu, novčane sankcije se rijetko izriču. „Birač koji ne glasa na izborima u Argentini ne može raditi u javnoj upravi tri godine nakon počinjenja navedenog prekršaja.”

I u **Boliviji** je glasanje na izborima obavezno. Birač dobija kartu kada glasa, kao dokaz da je glasao. Banka biraču ne može isplatiti platu tri mjeseca nakon izbora ukoliko ne dokaže da je

glasao na izborima. U Boliviji građani koji nisu učestvovali na izborima ili nisu platili novčanu kaznu zbog neglasanja, ne mogu dobiti certifikat da su glasali, a bez takvog certifikata ne mogu se zaposliti u javnom sektoru, ne mogu biti plaćeni za poslove u javnom sektoru, ne mogu obavljati bankovne transakcije niti dobiti pasoš 90 dana nakon izbora.

I u **Brazilu** su na snazi zakoni koji propisuju obavezno glasanje. Sankcije za neglasanje su novčane kazne u visini manjeg procenta minimalne plate regije u kojoj je osoba registrirana da glasa. Onima koji nisu glasali zabranjeno je da polažu profesionalne ispite, da dobiju kredit ili pasoš. Neglasanje na izborima tri puta uzastopno, neplaćanje novčane kazne zbog neglasanja ili nedostavljanje opravdanja za neizlazak na izbore u roku od šest mjeseci može dovesti do toga da se birač briše iz biračkog registra. U Brazilu sankcije za one koji nisu glasali mogu biti i zabrana isplate plate ili obnove upisa u škole ili na univerzitete, što provjerava Vlada.

U **Peruu** su registracija za glasanje i izlazak na izbore obavezni za sve izbore prema peruanskom Ustavu, osim za osobe starije od 70 godina. Obavezno glasanje je uvedeno 1933. godine. Prema peruanskom zakonu, onima koji ne glasaju na izborima ograničavaju se bankovne ili druge javne administrativne transakcije i suočavaju se s novčanim kaznama.

Biračko pravo je pravo građana, tj. državljana, da biraju i budu birani u predstavnička tijela pravom da glasanjem sudjeluju u izbornom procesu. U nekim državama građani imaju dužnost da izađu na izbore, a ako to ne urade bivaju izloženi sankcijama koje su najčešće u vidu novčane kazne ili kazne društveno korisnog rada. Motiv ovim državama da uvedu obavezno glasanje je prije svega da se poveća izlaznost građana na izborima koja je iznad 80% a u pojedinim državama i preko 90%, a samim tim da i izborni rezultat koji se dobije, zbog učestvovanja većeg dijela javnog mnijenja, bude više demokratski. Na ovaj način se građani stimuliraju da u izbornom periodu razmišljaju o svom političkom stavu i da ga iznesu na izborima, čime se i njihova odgovornost povećava.

U Incijativi korišten materijal broj: 03/10-50-19-177-11/17 od 24.05.2017.g., Istraživanje broj: 256 Vrsta istraživanja: INF, pod nazivom „OBAVEZNO GLASANJE NA IZBORIMA I PROPISANE SANKCIJE“ grupe autora: Nihada Jeleč, Sena Bajraktarević i Elmedin Spahović.

Molim Vas da me o (ne)prihvatanju ove Inicijative obavijestite pismeno.

S poštovanjem,

ZLATKO MILETIĆ

